

Podplukovník gšt. —ský:

Odzbrojovací konference.

(Pokračování.)

Další etapa prací odzbrojovací konference byla zahájena koncem dubna, jak bylo dříve stanoveno, a začala podrobným čtením anglického návrhu konvence. Poněvadž však již při debatě o první části (politické)

se ukázalo, že nastávajú obtiaže, ktoré by nedovolili preniesť sa pres ňe k častem ďalším, bolo rozhodnuto, podrobiť najprv všetky časti konvencie jakémusi predbežnému čteniu, ktoré by ukázalo povšechné stanovisko jednotlivých štátů k návrhu konvencie, a pak teprve začít s vlastním prvním čtením návrhu.

Při studiu I. části — politické (k dalšímu studiu viz rozbor anglického návrhu konvencie: Voj. Rozhl., č. 7-8, str. 735), žádalo Polsko a několik jiných štátů, aby platnost konvencie byla rozšířena také na štáty, které podepsaly pakt Společnosti národů, ev. i na nečleny. Když za tím účelem byla nepřímě vyzvána Amerika, aby se o tomto rozšíření na nečleny vyjádřila (Amerika není členem Společnosti národů), vyhnul se její zástupce přímě odpovědi, připomínaje, že se k této otázce ještě vrátí později. Proto bylo rozhodnuto, nejednatí prozatím o této části, dokud nebude známo stanovisko Ameriky, a začít se studiem II. části návrhu, zatím co by t. zv. komité bezpečnosti studovalo jednak otázku o definici útočníka, jednak otázky regionálních dohod tak, jak jsou předvídaný v čl. 6 anglického návrhu konvencie.

Při studiu II. části Německo znovu nepokrytě vystoupilo s požadavkem rovnoprávnosti. Žádalo započítávání všech záložníků do počtů početních stavů armád, dále počítání blízkých krajů zámořských za kraje metropolitní, nepočítání německé policie do početních stavů armády a ponechání Reichswehru v Německu. Proto bylo také proti provedení uniformisace armád.

Malá dohoda předložila k této části jen připomínky všeobecného rázu, zdůrazňující, že není možno se vyjádřit k otázce početních stavů dříve, dokud nebudou známy výsledky práce komitétu početních stavů, který na základě čl. 9—13 návrhu konvencie má stanovit, koho bude třeba započítati do početních stavů v jednotlivých státech. Proto chce Malá dohoda předložití své připomínky dodatečně.

V otázce započítávání policejních sil s vojenským charakterem trvalo Německo na svém zamítavém stanovisku, takže Anglie navrhla, aby každému státu bylo povoleno mít určité procento policie s vojenským charakterem, které by se nepočítalo do početních stavů armády. Co by přesahovalo toto procento, bylo by započítatelné.

S tímto doplňkem Německo souhlasilo a bylo ochotno vzít své připomínky zpět; trvalo však na svém zamítavém stanovisku proti uniformisaci armád, takže tato otázka zůstávala nevyřešena pro druhé čtení.

Teprve prohlášení presidenta Roosevelta a jasné stanovisko Ameriky (je pro konsultativní pakt, pro stanovení útočníka, pro systém kontroly, stálou odzbrojovací komisi, teritoriální status quo a proti znovuožbrojení), v němž se Amerika připojila k anglickému návrhu konvencie a zamítla jakoukoli snahu poražených štátů po ožbrojení, přinutilo Německo k změně dosavadní taktiky, čímž byla umožněna další činnost hlavního výboru. Německo vzalo zpět připomínky na zrušení 2. kapitoly, jednající o uniformisaci armád, vyzvedlo však úzký vztah materiálu s početními stavy, žádajíc projednávání oné části konvencie, která jedná o materiálu.

Po delší diskusi, do níž mimo Francii zasáhla většina velmocí, bylo rozhodnuto, aby byla střídavě probírána část, jednající jak o početních stavech, tak o materiálu. Zároveň bylo rozhodnuto, že o žádném článku konvencie nebude v tom čtení ani rozhodováno, ani hlasováno a bude to ponecháno až pro čtení příští.

Při postupném projednávání jedné části za druhou bylo pak dosaženo těchto výsledků:

I. část — Bezpečnost.

Na návrh Anglie byl vypuštěn předvídaný rozhodčí orgán sedmi států a úkol tento přenechán Společnosti národů. V tom smyslu také byl opraven text I. části.

Při studiu definice útočnicka na základě sovětského návrhu, zasazovala se Francie, Polsko, Malá dohoda a Španělsko o to, aby tato definice byla pojata do první části. Po delší diskusi bylo však rozhodnutí o tom ponecháno až do druhého čtení.

II. část. — Odzbrojení.

a) O početních stavech nebylo již jednáno znovu. Jen místo předseda konference Politis zaslal všem delegacím výzvu, aby předložily návrhy, jak si představují stanovení poměrů (1:X a 1:Y) pro důstojníky a poddůstojníky podle čl. 18 návrhu konvence. Tyto odpovědi zaslaly jen některé státy, otázka sama však ještě projednávána nebyla.

b) V otázce pozemního materiálu předložilo nejprve Německo připomínky, žádajíc, aby ráže pro pozemní pohyblivé dělostřelectvo nebyla větší než 105 mm, pro pevné dělostřelectvo 210 mm a pro pobřežní 406 mm; tanky aby byly zrušeny vůbec.

Později však tuto připomínku vzalo zpět s požadavkem, aby všechna děla ráže nad 105 mm byla do pěti let zničena.

Francie souhlasila se zamýšleným snížením materiálu, znovu však zdůraznila nutnost vzájemné bezpečnosti a mezinárodní kontroly. Podrobným studiem těchto otázek bude se však hlavní výbor zabývat až při druhém čtení.

c) V otázce námořního materiálu nebylo možno dojít k nějakému konkrétnímu závěru, poněvadž anglický návrh konvence předvídá redukci vlastně jen pro malé a střední státy, zatím co velmocem ponechává status quo. Proto byla celá otázka přenesena až do druhého čtení.

d) Letecký materiál byl předmětem dlouhých jednání. Německo doporučovalo nahradit celou kapitolu o letectví novým textem, který stanoví úplné zrušení všeho vojenského i námořního letectva do 12 měsíců po vstoupení konvence v platnost.

Španělsko, k němuž se pak připojila Malá dohoda, Polsko a Francie, souhlasilo s úplným zrušením všeho letectva za předpokladu zmezinárodnění civilního letectva.

Japonsko bylo proti zrušení leteckého bombardování a prohlásilo, že by s ním souhlasilo jediné, kdyby byly zrušeny také mateřské letecké lodi a upravena otázka o nepoužívání civilního letectví pro účely vojenské.

Podrobnosti všech těchto požadavků však projednávány nebyly a vše bylo ponecháno k řešení do druhého čtení.

III. část. — Výměna zpráv

nebyla vůbec projednávána, poněvadž anglický návrh konvence neobsahuje po této stránce žádných podrobností.

IV. část. — Válka chemická.

Některé státy, mezi nimi Malá dohoda a Francie, doporučovaly, aby tato část byla doplněna také po stránce sankcí a aby Anglie připravila pro druhé čtení příslušný návrh.

V. část. — Všeobecná ustanovení.

Francie navrhovala připojití stať jednající o imunitě osob, které prozradí překročení zákazů obsažených v konvenci, a doporučovala stálý pravidelný dohled nad výzbrojí každého státu s kontrolou na místě, nejméně jednou do roka.

K poslednímu článku návrhu konvence, jednajícím o zrušení stávajících mírových smluv okamžikem podepsání konvence, učinila zamítavé prohlášení Malá dohoda, Polsko a Francie.

Také v této části nedošlo k projednávání podrobností a vše ponecháno pro druhé čtení.

* *

Jako doplňkové otázky na žádost francouzského bloku byly pojaty do prvního čtení anglického návrhu konvence:

- a) otázka limitace výroby zbraní a válečného materiálu,
- b) otázka rozpočtové limitace a publicity.

K a) — Francie žádala, aby tato otázka byla projednávána zároveň s limitací válečného materiálu, který je u armád, a aby byla pojata do konvence. Francii podporovalo Španělsko a Polsko, Turecko a Persie žádaly zmezinárodnění veškeré výroby zbraní.

Amerika viděla v limitaci výroby válečného materiálu nebezpečí pro státy, které nemají válečný úmysl, a byla toho názoru, že by stačila jen kontrola výroby a obchodu válečným materiálem. V tom byla podporována severskými státy, zatím co Německo, Itálie a Japonsko souhlasily jen s publicitou.

V závěru jednání o této otázce byl pověřen předseda konference Henderson zahájit v této příčině jednání s jednotlivými delegacemi a připravit pak příslušný text pro druhé čtení.

K b) — Technický komitét rozpočtové komise vypracoval obsáhlý raport o stavu rozpočtové limitace a publicity a o jejich možnostech, jež prostudovala rozpočtová komise a doporučila je hlavnímu výboru k projednání. Také v jednání hlavního výboru bylo mnoho malých států s Francií v čele pro zavedení rozpočtové limitace. Malá dohoda souhlasila také s touto limitací, ale za předpokladů splnění určitých podmínek.

Výsledkem celé debaty v hlavním výboru bylo jednotné přijetí jen publicity vojenských rozpočtů s kontrolou. Pro uskutečnění další etapy limitace byl požádán opět předseda konference, aby se snažil dohodnouti s delegacemi sporné body a připravit tak možnost studia limitace pro příští čtení.

* *

Poněvadž již byly zahájeny práce hospodářské konference v Londýně, bylo jednání odzbrojovací konference na krátkou dobu přerušeno a mělo znovu začít po čtrnáctidenní přestávce druhým čtením anglického návrhu konvence, k němuž měl předseda konference — v tomto mezidobí — připravit půdu jednání se šéfy jednotlivých delegací na konferenci v Londýně.

Avšak při opětném zahájení prací odzbrojovací konference prohlásil předseda Henderson, že mu nebylo možno získati v tak krátké době dohodu ve všech sporných bodech. Doporučoval proto odložení jednání odzbrojovací konference do podzimu. Mezi tím by vyjednával ve sporných

otázkách anglického návrhu konvence přímo s vládami a po získání dohody ev. před stanoveným datem by svolal Předsednictvo k zaujetí konečného stanoviska k dohodnutým otázkám.

S tímto návrhem souhlasily všechny přítomné státy vyjímaje Německo, které chtělo, aby se pokračovalo ihned ve druhém čtení anglického návrhu; zůstalo však osamoceno, takže byl přijat návrh předsedy na odložení dalších jednání odzbrojovací konference až do 16. října t. r.

Jednání komisií a komitétů.

A. Technický komitét početních stavů:

a) studium policejních sil:

Technický komitét dokončil studium policejních a podobných sil přicházejících v úvahu pro výpočty početních stavů a připravil o něm report pro komitét početních stavů.

Z poražených států bylo započítáno: Německu 35.000 mužů policie Schupo, Maďarsku 10.500 mužů celní a říční stráže a četnictva, Bulharsku pak část četnictva, pohraniční a pobřežní stráže.

Československu nebylo započítáno z policejních sil do početních stavů armády nic. Polsku bylo započteno okrouhle 30.000 pohraniční stráže a četnictva, Rumunsku 25.000 pohraniční stráže, Jugoslávii jen 1.000 mužů četnictva.

b) Studium předvojenského výcviku:

Mezitím došly odpovědi na dotazníky, které byly zaslány všem státům o stavu předvojenské a mimoarmádní výchovy, takže po skončení studia o policejních a podobných silách se začalo se studiem této otázky. Odpovědi zaslalo celkem 35 států, při jichž studiu došlo k větším debatám jen u 7 států, a to u Itálie, Německa, Francie, Maďarska, Jugoslavie, Československa a Polska.

Itálie na základě kritérií stanovených komitétem početních stavů přihlásila k započítání z celého předvojenského povinného výcviku mládeže jen 3.000 mužů průměrných denních počtů (t. j. jako by tento počet sloužil denně po celý rok). Francouzský blok se však zasazoval o započítání 24.000 průměrných počtů a podařilo se mu, že také většinou hlasů bylo přijato.

Stejným způsobem při studiu předvojenské výchovy v Německu usiloval francouzský blok o započítání určitého počtu proti úsilí Němců, aby nebylo započítáno vůbec nic. V dlouho trvající diskusi podařilo se francouzskému bloku dokázat, že předvojenský výcvik v Německu existuje. Počet mužů k započítání zatím stanoven nebyl; bylo to ponecháno pozdějšímu jednání, až Německo zašle podrobná čísla o předvojenské výchově, jak samo slíbilo. Francie dokazovala, že v Německu se účastní předvojenského výcviku asi milion lidí, což by dávalo o něco více než 120.000 mužů průměrných denních počtů. Číslo toto však doposud stanoveno nebylo.

Při studiu předvojenského výcviku Francie souhlasila tato, aby bylo jí započteno 1.500 mužů, zatím co Německo a Itálie se marně namáhaly započítati 13.000 do průměrných počtů.

Při jednání o předvojenském výcviku v Maďarsku dokazovala Malá dohoda, že povinná tělesná výchova obsahuje mnohé prvky výchovy předvojenské a žádala o její započítání. V dlouhé diskusi o této otázce se nedošlo k cíli, otázka zůstává nadále otevřenou. Komitét rozhodl, že do-

posud nemůže na podkladě získaných informací stanovit, zda a jaké množství předvojenské výchovy v Maďarsku by bylo nutno započítat do početních stavů armády.

Také otázka předvojenské výchovy v Jugoslavii byla předmětem dlouhých debat, v nichž zvláště Itálie se snažila o započítání Sokolů počtem asi 13.000. Po dlouhých debatách však komitét uznal, že v Jugoslavii neexistuje předvojenská výchova v Sokole vůbec, stejně jako v jiných organizacích tělovýchovných.

Obdobně při studiu předvojenské výchovy v Československu chtěla Itálie, aby bylo počítáno Sokolstvo, Střelecké spolky a Svaz národních gard. Po delším studiu uznal komitét, že Sokolstvo a Střelecké spolky nepřicházejí vůbec v úvahu, z Národních gard pak započítal jen část, a to počtem 8 mužů do průměrných denních počtů armády.

Při studiu předvojenské výchovy v Polsku chtěla Itálie, podporovaná Německem, aby bylo započítáno 13.000 místo navrhovaných Polskem 9.500 mužů, avšak její požadavek byl komitétem zamítnut.

Když pak po skončení tohoto studia byly přijaty technickým komitétem oba výše uvedené raporty s menšími změnami (raport o policejních silách a o předvojenské výchově), byla další práce přerušena až do přijetí těchto raportů komitétem početních stavů.

B. **Jednání komitétu početních stavů:**

Komitét početních stavů přijal s menšími změnami oba výše uvedené raporty a postoupil je k dalšímu jednání hlavnímu výboru. Poté přikročil k projednávání dvou zbývajících otázek a to:

a) o nejvýše přípustném, skutečném početním stavu armády v kteroukoli dobu roční, při čemž bylo rozhodnuto, aby komitét doporučil hlavnímu výboru doplnit zde anglický návrh konvence dalšími tabulkami, stanovícími nejvyšší přípustnou výši pro každý stát;

b) zda bude povolena zvláštní početní limitace pro některé armády (jde o armádu švýcarskou). Tato otázka byla však vzhledem k přerušení prací hlavního výboru na podzim t. r. odsunuta do příštího pracovního období.

C. **Komitét bezpečnosti**

jednal o otázce definice útočníka a o nutnosti vzájemné pomoci v napadení a podal také o těchto otázkách hlavnímu výboru raport, který prozatím přijat nebyl, nýbrž bylo ponecháno předsedovi konference, aby připravil příslušný text v dohodě s jednotlivými delegacemi.

Zajímavé je, že text připravený komitétem bezpečnosti byl později podkladem jednání okrajových států a států Malé dohody s Ruskem, která skončila úspěšně podepsáním t. zv. paktu o neútočení.

D. **Rozpočtová komise:**

Technické komitét této komise předložilo obsáhlý raport s důležitými závěry o možnostech rozpočtové limitace a publicity, avšak proti názoru většiny velmocí, které byly jen pro publicitu. Ve všeobecné rozpravě v rozpočtové komisi z 23 zúčastněných států se vyjádřilo 17 pro imitaci (mezi nimi Francie, Malá dohoda, Polsko, severské státy a částečně i Anglie), proti ní bylo 6 států (Německo, Itálie, Japonsko, Amerika, Maďarsko a Albánie).

V tom smyslu byl také podán později raport hlavnímu výboru, který po krátké diskusi přijal jednomyslně jen publicitu vojenských rozpočtů (uveřejňování všech vydání na armádu ve zvláštních výkazech, zasílaných Společnosti národů).

Po skončení jednání rozpočtové komise pokračoval dále technický komitét v práci a studiu rozpočtových dokumentů jednotlivých států až do skončení práce ostatních komitétů, kdy také odložil další jednání až do pozdního období.

Celková situace konference na konci tohoto období se nijak zvláště nevyjasnila. Naopak lze říci, že práce odzbrojovací konference politicky vůbec nepostoupily, třebaže technicky dosáhly jistých výsledků.

Neutěšená situace politická, hospodářská i finanční krise bránily jakékoli politické dohodě na poli odzbrojení a není proto velkých nadějí, že by mohlo v příštím období dojít k dalšímu jednání o anglickém návrhu konvence. Spíše lze očekávat, že se Hendersenovi podaří získati s evropskými velmocemi dohodu na jiném, méně obsáhlém a tedy i méně sporném podkladě, který pak bude sloužiti za základ dalších jednání a že také anglický návrh konvence, jako všechny dosavadní plány a návrhy odzbrojovací, upadne brzy v zapomenutí, aby se objevil snad později v jiné formě a s větší nadějí na přijetí státy na konferenci zúčastněnými.

Vojenství u nás a v cizině.

Major František Ptašínský:

Sovětský názor na budoucí války.

Sovětský názor na budoucí válku liší se dosti značně od názoru ostatních států hlavně tím, že je v něm kladen velký důraz na důležitý nový bojový prostředek, jímž je politická propaganda.

Bylo by ovšem pošetilostí tvrdit, že ostatní státy politickou stránku války zanedbávají. I ony mají své politické cíle, které budou chtít v budoucí válce uskutečnit. Skrývají však tyto cíle pod různými jinými hesly, vyhýbajíce se až příliš úzkostlivě všemu, co by jen trochu mělo nádech politiky.

Naproti tomu sověty nepokrytě vyhláší svůj politický program. Armáda je pro ně nástrojem všech ozbrojených sil státu, prostředkem státní moci, diktatury proletariátu, k uskutečnění politiky pracující třídy k zabezpečení vítězství v třídním boji.

K uskutečnění tohoto programu je ovšem nezbytně nutná politická a třídní příprava celé ruské armády.

Rudá armáda jako nástroj proletářské diktatury musí mít též veřejně třídní charakter.

Co se strategie týká, přiznává sovětská vláda jediným kritériem pro všeobecnou analýsu a porozumění války marxismus a leninismus. To znamená metodou historického materialismu oceniti položení vlastní a ostatních „buržoasních“ států a podle toho činiti vývody.

Nositelům celé naučné metody analýsy války je proletariát. Pod tímto zorným úhlem přistupují sověty k rozboru budoucích válek s jejich politickými a sociálně ekonomickými zvláštnostmi.

To znamená zabývat se skutečností těchto jevů, jejich tendencí rozvinutí, zabývat se vzájemným vztahem třídních sil, odkrývat uvědomělé třídní názory, úmysly a přípravy buržoasie a j., aby mohla býti země co nejlépe připravena k budoucím srážkám.